

ARANYOSVIDÉK.

Torda-Aranyosmegye közigazgatási, közmivelődési, társadalmi heti lapja és a Torda-aranyosmegyei gazdasági egyesület hivatalos közlönye.

ELŐFIZETÉSI DIJ:

Egész évre 6 frt
Fél évre 3 frt — kr.
Negyed évre 1 frt 50 kr
Megjelenik minden vasárnap.

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

K. WERESS SÁNDOR.

Szerkesztői szállás és kiadóhivatal, Hiduteza 32.

H I R D E T É S I D I J.

Arszabály szerint.

Kéziratok nem adatnak vissza.

A phylloxera.

I.

Mióta őseink e vidéken megtelepedtek, mint a történelem lapjai elbeszélnek, ritkán volt országos csapás, mely vidékünket kikerülte volna. A kun, tatár, török, hordák dulása idejében hadak útja lévén, kijutott belőle részünkre mindig, s úgy látszik ma sem fogjuk kikerülni Magyarországot, illetőleg az Erdélyi részek újabb országos csapását: a phylloxerát.

A Bagoly nevű szőlőhegyben Fekete Pál szőlőszeti vándortanár és dr. Wolff Gyula folyó hó 25-én constatálták a phylloxera pusztítását, mely az özv. Debreczeniné szőlőjében már foltonként jelenkezik.

Ez a szabadszemmel nem látható, palackféreg alakú rovar, mely millióként szaporodik, tehát hozzánk is megérkezett.

A magyarországi lapok évek során írták, hogy Nagy-Várad, Arad, Tokaj vidékeit pusztítja; olvastuk, hogy egész vidékeken kipusztul a szőlő, s mi azon reményben ringattuk magunkat, hogy erdőségeink, mint védőfal oltalmaznak, melyeken keresztül nem képes átjönni

a szőlőhegyek eme „fészkes fenéje.“ De a múlt évtized közepén rájöttek, hogy Medgyes vidékén évek óta pusztít; 1887-ben Bánffy-Hunyad és környékén jelentkezett, oly községek szőlőjében, melyeket őserdőszerű erdőségek koszoruznak, s miután a szomszéd megyében felépett, csak időkérdése volt ide érkezése.

A baj meg van, s most nem az a teendőnk, hogy összedugott kézzel jajveszéljünk a csapás felett, mely egyik főjövendelmi forrásunkat fenyegeti, hanem kötelességünk megtenni mindazon védekezést, mi a tudomány s az eddigi tapasztalatok szerint sikeresnek bizonyult be.

Lássuk először is mi azon veszedelmes rovar.

A phylloxera a rovarok osztályába tartozik, s rokonságban áll a levéltetvekkel, mely a szőlő gyökerein tanyázik, s annak nedvéből él.

Hasi oldalán egy szívókával bir, melyben három szál igen finom sertét láthatni, s ezekkel szívja magába a szőlőgyökér nedvét.

Van szárnyatlan és szárnyas rovar. A szárnyatlan midőn teljes ki van fejlődve $\frac{3}{4}$ millimeter hosszú, s $\frac{1}{2}$ mm.

széles, kénsárga színű, s tavasztól őszig a gyökereken csoportokban tanyázik.

Ezek mind nyöstények, s megtermékenyülés nélkül, tehát anélkül, hogy himivaru állatokkal érintkeztek volna, képesek petéket, tojásokat tojni.

Minden szá nyatlan nőstény 30—35 petét rak, ezekből 7—8 nap múlva kikelnek, s az apró állatok (lárvák), melyek szintén nőstények, s háromszori vedlés után 20—22 nap múlva az anyállathoz teljesen hasonló, szaporodni képes állatokká válnak. Ez a szaporodás tart ápril közepétől november közepéig, mely idő alatt 8 generáció képes kikelni és kifejlődni; egy éven át tehát a szaporodás egy nőstény után 20—25 millióra tehető, s ezen hallatlan gyors szaporodás oka a baj rohamos terjedésének.

Ha beáll a tél, a tojóállatok elpusztulnak, csak az utolsó petékből kibuvó alakok telnek ki, a nélkül, hogy táplálkoznának, s tavasszal ismét hozzá fognak átkos munkájukhoz.

Azt tapasztalják, hogy a gyökereken élő állatkák petéző képessége évről-évre csökken, s ennél fogva a petelakó képességének bizonyos idő múlva teljesen meg kell szűnni, s a phylloxera

AZ „ARANYOSVIDÉK“ TÁRCZÁJA.

Egyszer én is meghalok.

Eltűnik éltünk mint álom
Elmulik minden, — elhalad,
Miként folyamon a habok . . .
Egymásután el-el halad,
Remélünk folyton s tervezünk
Mig elnem mulik életünk.

Ez egy vigasztal engemet,
Hogy egyszer én is meghalok, —
És ott majd mélyen föld alatt,
Nem érzek bút és bánatot! —
S mely annyit kinez engemet,
Megszűnik ott az érzet.

Czéltalan tévelygek a világon,
Hol a remény — hol csüggedés között,
Öröm számomra itt már nem terem,
Úgy élek búmmal mint az üldözött,
Kinek hazája nincs.

Mikor beléptem a nagyvilágba
Szívemben felkelt egy szép érzélem,
Ábrándjaim el-el ragadtanak
Úgy tudtam meg, ez érzet szerelem:
Hisz lelkem égbe szállt.

Gyönyörrel néztem menyországomat,
Melybe engem ábrándom vezetett,
Eltölté lelkemet a kéjgyönyör, —
Aztán eltűnt tova a képzelet —
S pokollá vált a menny!

Szerettem e nőt lángoló
Szívemben tűz volt szerelmem
Bírásnál a világnak,
Csak látni őt több volt nekem.

Ifjuságom örömeit
Minden gyönyört reményemet,
Elvetém magamtól érte
S neki adtam életemet.

S mikor már semmim sem maradt
Szerelmét kértem tőle én —
Kárpótolt volna mindenért
Viszont szerelmi érzemény.

És ő, — és ő, — de hagyjuk ezt
Új seb csak az emlékezet. — —

Egyszer majd én is megkalog
Ez meg vigasztal engemet.

ZOLTÁN GYULA.

Egy s más jegyzet a zsinatról.

Nem hivatalos, de hitvallásos jegyzeteket készítettem a nevezetes egyh. gyűlésről, úgy a mint történetek sorjában, komolyan és vigan. Van benne sok szép, kevésbé szép, s kereken nem szép, de mind megszívvelni való. Legszebb annak a góbénak az igazsága, ki azt felelte a fuvarra kivető pandurnak vagy kisbírónak: „ne zsinatoljanak amnyit, üljenek otthon!“ S bizony-bizony mondom neked kedves hiveim, mindenik egyh. ügy épen úgy el volna most intézve, mint el van így; sőt többet mondok, el volt intézve már a zsinatolás előtt. Mert

ne gondolja az a góbé, hogy ez a zsinatolás olyan zsinatolás volt, a mely egy a zsinatolással, harci zajjal és lármával s a képviselőház ellenzékeinek közbeszólásaival; nem, ez csendesen folyt és biztosan, némely helyt karikacsapásra; itt mind kormányférfiak zsinatoltak, s minthogy én nem tudok görögül, a synodus szót csak így fordítom le: egyhangu szózat.

Egy másik megjegyzésre való dolog, hogy a három-négy napos synodus alatt forgalomba jött Toroczkó körül 3 ezer flores pengőben, a mi különben hevert volna; s még véletlen valami szegény pap és tanító fajtának kellett volna kiosztani. (Szóba jöni, több ezer is szóba jött, de a háromezer csak forgalomba, értsük meg egymást: ez a költség.) Azonban félre a fősvénységgel! Ha nagyon gazdag ember volnék, volnék olyan gavallér, hogy egy magam kitenném a zsebemből azt a rongyos három ezeret, csak egy olyan egyházi szónoklatot halljak, mint a milyen kettőt mondott el az unitárius püspök Toroczkón. A szép művészetek között egyike volt az a legszebbeknek, melynél csak az lenne szebb, mely megtudná örökíteni, mint a szobrász az eszmét.

Én tehát semmikép sem bánom, hogy szerencsés lehettem a zsinati gyűlésen ott ödöngeni. Hiszen ilyet csak négy esztendőben egyszer tartanak az unitáriusok különböző vándor helyeken. S minthogy augusztban szokták tartani, rendesen „nagy port vernek fel“ mint most is az Aranyos partján.

22-én reggel nyolcz órakor érkezett egy sereg székely pap a tordai állomáshoz s nyomban vonult fel a pórfellegben Toroczkóra. 11 órakor jött a másik tábor a püspökkel együtt.

rának el kell pusztulni, s így könnyen megszabadulhatnánk tőle, mert csak pár évig kellene várakozni, míg az rovarok elpusztulnak, vagy ha ezt nem akarnók bevárni, tova vándorlásuknak az által lehetne legkönnyebben utját szegni, ha a megtámadt helyeket kátránnyal megtöltött kőrsánczczal venénk körül.

Sajnos azonban, hogy a természet szárnyas phylloxerákkal gondoskodott arról, hogy a drágálatos jó mag megmaradjon.

Ugyanis a gyökéren élő állatok közül egyesek július, augusztusban megnagyobbodnak, szárnyuk nő, s a földből kibujva részint saját erejükből repülve, részint a szelek által hajtva más szőlőbe, más szőlőhegyekre telepednek, s ott rendszerint a szőlőlevelekre rakják le petéiket. Ezek szintén nőstények, s azonnal fajuk szaporításához fognak. Tojásaik nagyobbak és kisseb- bek. A nagyobb petékből nőstények, a kisebbekből hímek kelnek ki, melyek táplálkozni nem képesek, azért csak kevés ideig élnek. A nőstény párosodás után petéjét a szőlőhasadásba helyezi, mely itt át telet, s tavasszal a gyökerekre lehuzódik, s elkezd fent ismeretett szaporítását.

Ez tehát a phylloxera rovar. A ki kíváncsi volna megtekinteni, megláthatja dr. Wolff Gyula gyógyszerész úrnál. Hogy miképp védekezhetünk ellene, arról szözlünk a következő cikkünkben.

K. Weress Sándor.

Az unitáriusok zsinati főtanácsának ülései

Toroczkón, 1891. aug. 23, 24, 25-én.

A napi lapokban megjelent ugyan már a nevezetes zsinat lefolyása gazdag tárgysorozatával; nevezetesebb mozzanatairól azonban itt is számot adunk.

Kimentünk mi is tordaiak. Ott volt az öreg Brassai Sámuel is Tordának e napokban nagy vendége, a 95 éves veterán, reszkető, de közelről jól érthető hangjával még, nyugalmazott egyet. tanár, kir. tanácsos, a magyar tud. akadémiának-, több külföldi tudós társaságnak tagja, számtalan tankönyvnek s tudományos értekezésnek írója, kifogyhatatlan élcelő s a magyar miniszterelnök beszédjének magyarul lefordítója — egy szóval Brassai bácsi. Siettem segítségére, hogy a kocsiból kiszálljon s a püspököt váró urakhoz menjen az árnyékba, de „csak hadd süssön az áldott nap — így szól — még szeretem, úgy sem süt sokáig,“ félre magyaráztam: „mert mindjárt itt van a borogós őszi hónap“ mondtam; de ő nem tágitott, magára magyarázta másodsor is. Hanem a mint jöttek a status szekerei az aranyosszéki vámfizető gebéktől vontatva, azt a megjegyzést tette, hogy „milyen kicsiny ez az unit. status, mégis milyen nagy port ver fel!“ Ezt ki nem állhatta; sikerült így leszállitanom.

Már megérkeztek a várt vendégek s a püspökhöz Albert J. pap szólott rövid, velős üdvözlő beszédet, melyre őszinte meleg hangon nem késett a felelet.

Aztán kocsira ültünk. A vámosok a herkulesi hidon messziről kaczagó szemmel számították a töméntelen sok lovat, különösen az első kocsit tünt fel nekik, melyben a püspök ült, mindjárt négy gangos lótól négyszer hét 28 krajczárt vámolnak. Hát még a ki benne ül; a mint mondják, nagy ember, bizonyosan nehéz is lesz s a vám duplázódik érte, mert a hidrongálás költséggel jár ám — így gon-

Az egy isten eszméjének hívei közül sokan seregelték egybe a híres toroczkói kő alá, melyen a felépült anyaszentegyháznak megerősítése volt ez összesereglés. Lett volna a Pál apostól idejében, talán anyaszentegyházak felépülését, ezerek megtérését vonta volna maga után Ferencz József püspök prédikálása.

Nem idő, hanem érték rendben említem meg a nevezetesebb pontokat, s azért említem előbb a prédikációt. Az első nap Végh Mihály fiatal pap istentisztelete után lépett a szószerke a püspök. Alaptétele ez volt: „Építsünk három hajlékot“ . . .

Építsük fel a hitnek a templomát, a buzgóságnak a templomát és a jótékonyságnak a templomát, melyek nélkül ha van is élet, de sivár. E beszédben a költői hasonlatok ragyogtak. Második nap 17 ifjú pap felszentelésére mondott még egy beszédet ez egyszerű elvből: a jó pap holtig tanul, intve őket, hogy olvassanak, tanuljanak, dolgozzanak, világos elmével járjanak. És figyelmeztetve, hogy beszédjük tartalmas legyen, ne cifra, legyen benne ész és lélek, mert ezek nélkül körmönfont mondatokkal — így szól — tele kiabálhatjátok a templomot, elenyészik az, mint szappar. buborék és tömjénfüst. Ugyan mi lenne, ha tartalom sincs beszédekben? hiszen a mi templomunk, külsőleg mily egyszerű! Ne a kegyes arc simasága és a palást adjon tekintélyt. . . Ha titkon megszavaztatnák az embereket, bizoryára ide szavaznának, de nyíltan a hivatalos hitrendszerhez tartoznak. Van egy szomorú dolog, hogy nincs anyagi jutalom, de csüggedés ezért ne érjen, nincs ok reá, szegényül éltek Krisztus és az apostolok is. S még egy vigasztaló, hogy a „jövő vallása“ bármi lesz, mások odáig csak rajtunk keresztül juthatnak el; de akkor mi is főbb főlebb.

Azután sziverehatólag kötötte lelkükre, hogy: „de azért meg ne botránkoztassatok senkit az ő hitében.“

A páratlanul egyszerű szóaklatnak természetes plastikus művészetét nem lehet méltányolni, csak bámulni. Beszédjében mindenik betűnek igazsága végigsugárzik a fenkölt homlokra, s a mozgó ujjak idegzetén. Egy kézmozdulat lebilincseli a hallgatót, s ha jellemeznők azt mondanok: beszédje egy szeretetre méltó zsarnoki hatalom, mely alá buzgósággal zarándokolnak s visszafojtott lélekzettel lesik a

dolgozának. De másképp ütött ki; nem kellett keresztül menni a hidon; és ha így lett volna is, akkor sem fizetett volna a négy ló vámot, mert ez a négy csészás, mely a püspököt röpitette, a Nagy Miklós uré, kinek tanyái és istalói nem az Aranyos jobb partján vannak, hanem a balparton, a balparti lovak pedig nem vámfizető polgárok.

Tehát a szép kereszties mezőn vonult fel a hosszú kocsisor, keresztül a Trajanus utján, a régi idők nagy emlékü csatasíkján; most kalászkok oczeánja; alig jut eszünkbe Decebál is.

Az aranyosszéki falukban, hol átvonultunk, a harangok megkondultak, Borévon az oláh harangok is. Singfalván pedig a Létei pap háza előtt zöld ágakból diszkapu volt felállítva „Isten hozott!“ felirattal, s a pap hosszú bibliai beszédet tartott. A főpásztor erre azt monda, hogy fél ugyan az utonállóktól, de az ilyen időrablókat mégis megáldja. (Minthogy a későbbi tárgysorozat rendjénél elfognám felejtetni, itt említem meg, hogy a singfalvi eklézsiában a kepe megváltás ügye keresztül ment.) Tíz percnyi utra Aranyos-Rákos és Várfalva irányában megint van egy diszkapu nagy tömeg üdvözlő csoporttól körülvéve, fehérbe öltözött leányok virágbokrétaikat tartva kezökben. Itt Kádár József polg. isk. tanár tartott szép beszédet a vár alatt a historiából és poézisből merítve tárgyát; kéri az istent, hogy az Aranyos szük hegyszorulatában három százados utunkat ne vigye a Scylla és Charybdis közé. A püspök erre megáldá a két falu lakosságát és a határt, a melyet isten is megáldott. Aztán a porfelleghben tovább haladott a tábor a víz

üeltóságos parancsot, csak egy-egy szünet alatt mennek lélekzet vételre felszisszenni, s hogy frenetikus tapsviharba nem törnek ki, csak az ajtatoskodásra szentelt hely akadályozza meg.

Tartottak még beszédet Raffay D. esperes szép alakitással, Rédiger Géza költőpap magvas tartalommal és Dézsi Mihály felszentelendő tehetséges fiatal pap.

Ennyit a prédikációkról.

Voltak nagy obédek; tisztelgések a püspöknél, s Dániel Gábor főgondnoknál; este fáklás tisztelgés, táncmulatság stb.

Szombaton este tartották meg a Dávid Ferencz egylet közgyűlését az öreg Brassai Sámuel elnöklete alatt. Az egylet szellemileg és vagyoniilag gyarapodik. Kovácsi Antal tag az erkölcsös és vallásos nevelésről olvasott fel.

A következő három nap tárgyalták le az egyházi ügyeket 25 pontban. A tanácskozást Csegezi László esperes imádsága nyitotta meg. Püspök és E. K. Tamás évi jelentései után jöttek a végrendeletek, alapítványok tárgyalása, kepeváltási ügyek. Pap Mózes tanár 600 ftos nyugdíjba megy. Választások: kolozsvári igazgatónak Ulár Pál, székely-keresztúri igazg. Sándor János, a tordai isk. felügyelő gondnok a néhai Veress Dénes helyébe Székely Miklós, fegyelmi bíróságok is választottak, tov. 30 új egyh. képv. tanácsos közül a vidékünkéről: Adorján Domokos, Csipkés Ödön, Albert Iván, Derzsi Domokos, Nagy Gyula, Sófalvi Sándor, Pálfi Máté, Kriza Sándor, és Kanyaró Mihály. Segélyek kiosztása papok és mesterek özvegyeinek, tanári nyugdíj intézet. A kolozsvári isk. tovább építésének messzcható terve, mely csaknem 200 ezer forintba fog kerülni, elvben elfogadtatott. A kolozsv. iskolának az állammal kötött szerződése, mely szerint négyet az állam nevez ki, s a többire is ad néhány ezer frt segélyt, s így a kolozsvári tanárok fizetését felemelték a rendesre, az iskola autonómiaja azért megmarad. stb.

Legvégül vették elé a keresztúri és tordai tanárok fizetésjavításának folyamodását. Tudvalevőleg ezek csaknem feltanári fizetéssel, végzik ugyanazt a missiót, mit mások. Természetesen a kérést nem teljesítették, mert a jövő évi költségvetés már meg volt s a többlet csak 16 ft. A kérés visszavetésére egyedüli ok, hogy nincs pénz. Ha jó lélekkel meggondoljuk, nem ezt az okot kellett volna felhozni. Hiszen a megvásárolt alamori birtok kö-

balpartján, a felséges hegyek tövében. Itt ott egy-egy bedugult bányalyuk szomorkodik, melyben hiába keresték az aranyat; ott egy regelő szikla oszlop, a leánykakó, melyen a vár kisasszonya menekült meg a duláskor, kopasz sziklák emberi alakot mutatnak, egyik olyan mint Deák Ferencz, de már „hajszálai, a üvek csak gyéren inganak“ tetején; ő is azt mondja „Egy az isten,“ már nem tartozik semmiféle „hivatalos hit rendszeréhez.“ A sziklákon pásztor gyerekek mászkálnak. A „Fütyer“-ben mindig egy hangon sivit a szél. A víz s a malom is azt mondja monoton hangjával, hogy „Egy az Isten.“ Borévon oláhok laknak, a zöld kaput mégis felállítják s Asztalos Gábor főszolgabíró üdvözlő beszéde mellé áll a papok a kereszt alól s levett kalappal mond köszöntő beszédet a püspöknek.

Innen kezdve lovas bandérium vezette a menetet. A toroczkói fiatalság róktorkos mentébe és sapkákba, ősi egyenruhájokba bujva, délczeg huszárosan, festőileg emelik az ünnepélyt. A menet fellélekzett kimenekülve a portengerből, mert innen már Toroczkóig pornélküli vasuton megy az ember. A vasverők jobbról maradnak el a völgyben düledző fedelőkkel, zakatolás nem hallszik belőlök, mintha mondanák: nem úgy van már mint volt régen. Balról feltűnik a kopasz meredek Gesztég, másképen Székelykő, mint egy rideg puritán óriás az ég karimájába csipeszkedve, hogy össze kösse az eget a földdel, az egy istent Toroczkóval.

Megérkezünk az utolsó diszkapuig, mely az iskola szegeletjénél volt felállítva, hol Gál

zel 200 ezer értékű, a kifizetésre pénz keli, de jüvedelmű is; Kovács Dénes és Derzsi János tekintélyes összegeket hagyományoztak csak e legutóbbi időben az egyháznak; az államsegélyezés most jött a kiadás nem emelhetett ezeknek arányában. Nem a pénzt, hanem azt kellett volna intő okul felhozni: türjetelek és áldozatok! de ekkor is egyenlő áldozatra kellett volna felhívni mind a három iskola tanárait, mert szép a buzgóságra intő prédikáció, de az egyenlőség és igazság — prédikáció nélkül is — szebb és hatalmasabb.

Igaz ugyan, hogy az állam az említett néhány ezeret csak a kolozsvári iskolának adta, a mely központ, mintegy fentartó gondoskodó szülője a másikat iskolának is. S hogy hirtelen egy hasonlatot mondjunk, e mostani eljárás úgy tűnik fel, mint az a család képe, melyben a szegény szülőket egyszer megáldja az isten, s eddig nem látott terített asztalhoz ülnek; a küszöbről a mezitlábos gyerekek is kér egy czombot, s a szülők ráivalnak: „nem kapsz! ezt az isten csak nekünk adta.“

Hanem azért a passust zárjuk be ez elnyűtt, de vigasztaló mondással: Quem dii oderunt, praeceptores fecerunt.

A zsinat végén ebéd alatt szép felkötésben vett búcsút a püspök a zsinat nevében Toróczkótól, mint házi asszonytól, kinek szives vendéglátása lekötözölő volt, s a házi gazdától az Aranyos-köri és Kolozsdobokai-kör egyházaitól.

Ipartanfolyam megnyitása Tordán.

A tanítók munkakedvét és igyekezetét fokozza az, hogy kir. tanfelügyelő is érdeklődő figyelemmel kíséri a tanfolyamot, a ki eddig minden nap nemcsak ellátogatott a munkateremben, hanem huzamos ideig ott időzve, búzdító szavaival, mindenkit kötelező módorával jelkésítő hatással van a munkálkodásra, a kitarításra. Az érdeklődő közönség köréből is már többen látogatták meg a tanfolyamot, sőt kir. tanfelügyelő kíséretében gróf Bethlen Géza főispán is méltósága is kegyes volt magas látogatásával tisztelni meg a munkában talált tanítókat. Az érdeklődő közönség részére továbbra is nyitva áll a tanfolyam munkaterme és mindenkit szivesen látott vendégül fogad a munkálkodó tantestület. Boér János szamosújvári Miklós helybeli pap fogadta a püspököt s az egész zsinat népét.

Hamarosan megtörtént az elszállásolás. A karóves rendező ifjak lótnak, futnak vala. Legnagyobb dolgok van Székely László és Gál Miklós főfő asztalmestereknek, kik jól tudják, hogy nemcsak igével él az ember. 3—400 embert elégitenek ki, kitudja hány kenyérrel — a vaczkorfa alatt. Itt van felhuzva a nagy sátor, hogy a vaczkor csakugy potyogjon az asztalra, mint potyogott volt hajdan a manna Mózeséknek.

E vaczkorfa alól folytatjuk írásunkat a zsinat további folyamatáról. Mert még holnap, holnapután és azután jön a három napos zsinat valódi tartalma. Most csak azt jegyezzük meg még, hogy e megelőző nap délutánján kétszer ültünk a vaczkorfa alá, s egyszer az ovódába, hogy a Dávid Ferencz emlékéért megóvó egyesület évi jelentését meghallgassuk. Legszélesebb körű szellemi munkása ez egyesületnek Boros György nem volt jelen. Ott volt az elnök Brassai. A jelentés azt mutatja, hogy elég jól áll az egyesület, s a jövedelem 5%-os kamatát az „Unit. Közlöny“ akarata szerkesztősége saját belátása és szerint juttatja a közlöny jobb tollforogatójának.

Jövőkor a jövő napokról beszélünk: végrendeletekről, hagyományokról, alapítványokról, pénzügyről, szegénységről, papi ügyről, K.-K. ügyről, iskola ügyről stb. mert van elég. S ha a gabona drága is, a tinta és a papiros olcsó, Tordán is van egy Cellulose gyár, nagy vastag itatos papírt csinál, ez beissza a tintát s ki nem lehet vakarni, ha csak a papírt is szét nem szakgatjuk.

▼—

gyakorló iskolai s képezdei ipartanító pedig mint a tanfolyam márkavezetője, nagy kitarással és kellő szakértelemmel vezeti a tanfolyamot, sőt ő is eltekintve a megállapított rendszer tanórától, kora reggeltől egész estig mindig a munkateremben foglalkozik a kéreztők köd tanítók utbaigazítása végett. A mi jelentékeny befolyással van a gyors és alapos előhaladásra és valóban elismerésre méltóan áldozza fel pihenésre szánt, szabad idejét is az ügy érdekében.

A tanfolyamon részt veszen megyénkbeli 16 vidéki és 2 helybeli tanító, továbbá Bánfi-Hunyadról 1 és Mező-Bándról 1 tanító, utóbbi 4 saját költségén.

A háziipar köréből a munkaterembe a következők vannak felvéve: a gyékényfonásból lábtörők különböző alakban, többféle kézi kosarak, szotyor, asztali dohánytartó, pinczetokok, villa- és késtartó, tál alá való tálcza, ágy előtt- és ágy megett való szőnyegek varva, vagy fonva, ruhabáb, többféle méhkaptár, továbbá székek és üvegek bevonása gyékénnyel és náddal, s ha idő lesz rá, fűz vessző- és szalmamunkák.

* A kir. tanfelügyelő elvitázhatlan érdemet szerzett magának az ipartanfolyam létesítése körül, midőn illetékes helyen tett ez irányú előterjesztése és indítványa által sikerült a vármegye jelentékeny anyagi támogatását megnyernie azon ügynek, melynek a megyében leendő felvirágzása a legszebb jutalmá legyen a kir. tanfelügyelő nemes törekvésének. Ugy legyen!

Benke Zsigmond.

mozó-bándi áll. népisk. ig. tanító.

*) Az érdeklődő közönség részére a készített tárgyakból e hó 30-án kiállítás lesz az áll. polg. fiúiskola helyiségében.

H I R E K.

— **A phylloxera vastatrix**, mint lapunk más helyén említettük, nálunk is megkezdte pusztítását. Eddig még csak egy foltot találtak meg a „Bagoly“ nevű szőlőhegyben de igen valószínű, hogy több is lehet. Mint beszélnek évek óta sen, vedtek a szőlősök azon helyen, hol a veszedelmes rovar feltaláltatott. Hogy mi lesz a következtetés, a jövő titka. Polgármesterünk megtette a szükséges óvintézkedéseket. Addig is míg a miniszteriumhoz tett jelentés folytán biztos érkezne le, a többi szőlőhegyek megvizsgálásával Lengyel Ádám, Wolff Gyula és Gazner József bizattak meg.

— **Áthelyezés.** Polonyi Gyula közszertetben álló postahivatali főnök Gy.-Fehérvárra helyeztetet át. A váratlanul jött felsőbb intézkedés folytán egy 10 év óta nálunk lakó általánosan kedvelt hivatalnokunktól válnunk meg, ki a vele érintkező nagy közönség teljes becsülését bírta, s midőn előléptetéséhez szerencsét kívánunk, egyidejűleg sajnáljuk el távozását. Helyébe Horváth György brassói posta-táviró tiszt van kinevezve, s addig is míg helyét elfoglalná a postahivatalt Wolff Adolf vezeti.

— **Színészet.** Zoltán Gyula szintársulata által a lefolyt hét folyamán színrekerültek és pedig szombaton: „Örök törvény.“ Vasárnap: „Falu rossza.“ Kedden: „Hnszárszerlem.“ Csütörtökön: Tóvölgyi Margit első jutalomjátékául „Felolvasónő.“ Szombaton, folyó hó 29-én: „Tiszturak a zárdában“ Ezen darabok előadásra is bizonyítékául szolgál az igazgató által tett ígéret beváltásának, a mennyiben a szereplők mindegyike derekasan megállta ügy egyik, mint másik darabban helyét. Méltán megidémlük a pártolást.

— **Jutalomjátékok.** Kedden „Mátyás király az igazságot“ adják színészeink Rajz Ödön kiválóan tehetséges tag javára. Ez énekes népsziműben bemutatják a diszmagyar ruházatot. Szombaton Molnár Gizella szintén derek elsőrendű tag jutalmára a „Rischelin herczeg első párbaja, vagy a 15 éves férj“ -et adják elő. Igen melegen ajánljuk a közönség szives figyelmébe a rokonszenves művészek iránti

figyelemből is, méltányolják jó színészeink törekvéseit, s a művészet iránti kedvet emeljük minél nagyobb számú megjelenésünkkel.

— **Nyári táncmulatság** lesz ma Topánfalván a „Podur“ nevű fenyves erdőben, mely megyénk körjegyzői egyesületnek ott tartandó I. vándor-gyűlése alkalmából fog megtartatni. A tiszta jövedelem a megyei kórház alapja javára lesz fordítva.

— **A helybeli háziipar tanfolyamon** készített tárgyak a tordai állami polg. fiúiskola nagytermében vasárnap (30-án) d. e. 10—1-ig bárki által megtekinthetők.

— **A múlt hétén lefolyt** hadgyakorlatok alkalmából városunk és vidéké tele volt katonasággal. A szokatlan élénkség kicsalta városunk közönségét a sétatérre, és a főtérrre. A hadgyakorlatnak halottai is voltak. Egy gyerómonostori fiú Bogdán Ferencz közhuszár vigyázatlan fürdés következtében belehalt az Aranyosba és egy 32-ik ezredbeli ezredbeli közlegény folyó hó 28-án agyonlőtte magát.

— **A polg. fiú- és leányiskolában** a beiratások, javító és felvételi vizsák szeptember 1-től 5-ig eszközöltetnek d. e. 9—12-ig és d. u. 3—5 óráig. A tanév 7-én nyílik meg. A jövő iskolai évben a rajztanításhoz szükséges eszközöket Harmath József, s a női kézimunkákhoz szükséges anyagokat Amirás Mihály és fia kereskedő uraktól tartoznak a növendékek bevásárolni. A nevezett kereskedők, mint vállalkozók kötelezték magukat azok beszerzésére és mérsékelt áron leendő elárúsítására.

— **Heltmann Lajos** luth.-lelkész által a megyeház nagytermében szept. hó 2-án megtartandó jótékonyezélu zártkörű hangversenyének műsorakövetkező: 1. „Téli regé“ daljáték; szövegét írta: Váradi Antal, zenéjét: Ernyey József. Vezeti és zongorán kíséri: Heltmann L. előadja: 32 állami polgári leányiskolai volt és jelenlegi növendék, a solo részleteket: — anygal: Mezei Anna, éj: Kovács Aranka, Weress Ilonka és Barla Erzsi, — három király: Seres Biri, Moldvai Borcsa és Vladutiú Olimpia, — pásztorok: Szabó Margit és Szabó Ilona kisasszonyok; a szav. részt: Weress Ilonka k. a. 2. **Ketterer E. 202ik mű — Románcé;** zongorán előadja: Mezei Anna k. a. 3. **Egressy „beteg leány“ című kis dala;** énekl: Schuster Jolán k. a., zongorán kíséri: Heltmann Lajos. 4. **Richards Brinley 71-ik mű (estve);** zongorán előadja: Czákó Ilona k. a. 5. **Wieniawski H. „Kuyawiak“;** hegedűn előadja: ifj. Wolff Gábor technicus; zongorán kíséri: Heltmann Lajos. 6. **Wély Lefebure: 45-ik mű (Nocturne);** zongorán előadja: Ábrahám Irén k. a. 7. **Szavallat:** Mezei Andor orvos-növendék által. 8. **Schubert F. (a vándor);** zongorán előadja: Nagy Eszter k. a. 9. **Népdalok:** énekl: Abt Sándor szobrász (zenekísérettel.) 10. **Id. Abrányi K.: Isó magyar ábránd;** — zongorán előadja: Horváth Juli k. a. 11. **Népdalok;** hegedűn előadja: Fekete Ferencz erdősz — zongorán kíséri; dr. Damokos Andor szolgabíró úr. 12. **Liszt Ferencz: Rhapsodies hongroises 4. szám;** zongorán előadja: Nagy Ilona k. a. a. b.-pesti zene-akadémia növendéke.

— **Dalestély.** A folyó hó aug. 23-ik napjára hirdetett dalestély megtartása végett a nagyenyedi iparos-dalegylet a múlt vasárnap d. e. érkezett városunkba. Az érkezőket az indóháznál Tóth Ferencz iparos-egyleti titkár, az iparos-egylet helyiségében pedig Pozsoni Antal elnök fogadta. Az estély úgy vig kedv, derűtlenség s fesztelenség, mint jövedelem tekintetében fényesen sikerült, a dalárok kellemes énekében rendkívüli nagy közönség gyönyörködött — s hogy öröme teljes legyen, kivilágos kivirradtig táncolt. Az estély 347 frtot hozott, melynek fele a helybeli iparos egyesület pénztárába folyt be. Hozza isten még máskor is ide az enyedi iparos-dalkört. — Végül megjegyezzük, hogy a vendéglőről és konyharól gondoskodó Garnek György vendéglős majdnem a zsarolásig adózta meg a közönséget. Ajánljuk jövőre a t. közönség becses figyelmébe — a minden tekintetben — derék egy vendéglőt.

— **Birtok adás-vétel, bérlet- és kölcsönkövetítés.** Löcherer Andor a „Magy Föld“ című közgazdasági napi-lap

felelős szerkesztője (Budapest IV. Gránátos utca 1 sz.) több oldalról nyert felhívás folytán személyes vezetése és felölőssége mellett birtok vételék, eladások, bérletek kötésére és közvetítésére, illetve bizományképben való eszközzésére: irolát nyitott, melynek célja, hogy ezen birtok forgalomnál az illetőknek oly központi szakközeg és támogatás álljon rendelkezésre, hova bizalommal fordulhatnak és ne legyenek ezen üzleteknél Bécsre, vagy esetleg önző szennálókra utalva. Az iroda sokszerű megbízható gazdai információt ad, a feleknek mindenben kezükre jár, ez által céljaik elérésében hathatós támogatásukra leendő Fentartja az érintkezést úgy a hazai, valamint a külföldi tőkepenzesekkel és birtokvásárlókkal, mi által a birtokok kelendőségét és forgalmát élénkíteni törekszik. Az iroda: annuitásokra szóló bankkölesönőknek kieszközlését, esetleg konvertálalt is üzletkörébe vonta.

— **Jön a száz millió Nem forint,** nem is márka, és még frank sem, legkevésbé pedig font vagy sterling, hanem csak — krajczár. Ennyi új krajczárt fognak ugyanis az állami pénzüverőben verni, a mint azt a hivatalos cap közzétette. Egy lelkes statisztikus kiszámította, hogy száz millió krajczár különben súly dolgában is nyom valamit a latban. 350 kr. egy kilót tesz ki, 350,000 krajczár pedig egy métermázsát. Az egész vert pénz pedig 285 tonnát, körülbelül 4 waggon szállítványnak felel meg. Ennek a súlynak a továbbszállításához 300 kétlovas kocsit, vagy 2850 hordár volna szükséges; e kis summa mellett az állam 600,000 frtot nyer.

CSARNOK.

II.

Szemelvények madagaskári élményeimből.

Auhanarivo, vagy — mint az Európaiak nevezik — Tanarif, a málgás birodalom és Madagaskár fővárosa; öt dombra van építve, egy négyszög mérföldnyi területen, s e roppant helyen csak is két utcája van, melyek egymást rendes keresztalakban metszik, a többi átjárók oly szűkek, hogy két gyalogember nem mehet el egymás mellett, ha csak kölcsönösen oldalt nem huzódnak.

A házak veres agyagból készített vájgából vannak építve, s többnyire egy emelettel bírnak, melynek földszintje konvha és cseléd-

ház. Az udvarok a hegyek oldalába vannak bevágva, s így mindenik házsor a másik felett áll, mi távrolról nézve nagyszerű látványt nyújt.

E háztömegek koronáit a királyné- és miniszterelnök palotái képezik, melyek a legemelkedettebb két hegy tetején díszlenek. Mindenik renaissance stílusban van építve, négy szögön egy-egy toronnyal, s közepén magas üveg kupolával.

Feltűnő épület még a catholicusok temploma és a most épülőfélben levő methodista imaház, melyet góthstílusban, — egészen faragott kőből — egy norvégiai építész tervezett és épít.

A város északi oldala előtt egy nagy fensik terület el, ezen vezetett utam a város felé és így egy egész napig volt alkalmam gyönyörködni azon szép és festői kilátásban, melyet az öt hegyen épült város nyújt.

E roppant ház tömkelegben és 200,000 lakója számára, nincs egyetlen fogadó, kávéház, korema, vagy oly hely, hol idegeneknek megállani lehetne.

Ezt előre tudva, egyenesen szállást keresni indultam, mely tekintetben nagy segítségemre volt tolmácsom.

— Hol kapunk egy kiadó házat? kérdem tőle.

— Akár melyik kiadó, ha megfizeted az árát, csak válassz egyet tetszésed szerint, a többi majd eligazítom én.

Megjegyzendő, hogy a málgás nyelven csak tegeződni lehet, s így a cseléd is azt mondja: „te nagyságos úr!”

Kiválasztottam tehát egy emelkedettebb helyen levő, egyedül álló szép házat, mely a „Bázárhoz”-hoz is közel volt, s ez előtt megállapítva karavánomat, beküldöttem Rainivót, hogy fogadja ki.

Az alku hamar meg volt. A háztulajdonosa 6 piaster (15 frt) havi bérét azonnal beeresztett, s fél óra alatt kiköltözött.

Egy óra múlva bevoltam rendezve új lakásom. Ez alatt lakásom előtt nagy néptömeg gyűlt össze, kik ajtómat kopogtatták, fenn kiabálva, hogy ők vevők, s kívánják portékáimat látni.

Midőn elvoltam rendezkedve, az ajtókat kinyitattam, de elsőnek is a rendőrfőnök lépett be, ki magát bemutatva kikérdezett: ki, mi esoda nemzetbeli és mi vagyok, honnan jövök, meddig maradok és mi a célom Tananarifban?

Megmondam nevemet, s hogy German vagyok, Mahamkóból jövök, rövid ideig maradok, csak is mig selyem szövet szállítványomat eladhattam.

És itt meg kell magyaráznom miként lettem én Germán!

Madagaskárba érkezve első ismeretséget — véletlenül — a francia konzullal kötöttem;

így e nemzet védnökségét kértom ki, mivel nekünk ott nincs konzulátusunk. Később a francia kormány igen mostohaúl bánt velem, s folytonos zaklatásoknak voltam kitéve a kitört háború következtében Tamaháiban szolgáló hadi kormány részéről.

Elhatároztam, hogy eltávozom e városból és a francziák által megszállva tartott területről. Hogy ezt tehessem — mulhatatlanul — szükséges volt valamely más nemzet védnökségét nyernem ki.

Elmentem a német konzulhoz, de Ebenau úr kérésére kitérő választ adott, holott nemzetközi szerződésünk szerint, kötelessége lett volna kormánya védnöksége alá engemet befogadni. Azt mondotta, nem akar a francziákkal össze tűzni miattam, mivel már francia alattvaló lettem.

— Kérem adja ezt írásban, mondám neki.

— Miért? talán bepanaszolni akar?

— Azt is megteszem, de máskülönbben is kell kérem e választ, csak hogy hivatalos alakban és német nyelven kérem kiállítani.

Ebenau elmosolyodott, s a kért okmányt nagy kétfejűsas papírra kiállította.

Mikor átnyújtotta az irást, ismét kért mondjam meg mi célom van vele?

Ez lesz útlevelem, feleltem; a málgások nem tudnak németül, s így azt mondom, hogy ezen okmányban Németország védnöksége van részemre biztosítva.

Ebenau elnevette magát és sok szerencsét kívánt a cselhez.

Igy lettem német alattvalóvá, s útlevelem hitelességét soha senki se vonta kétségbe.

A rendőrfőnök megtekintvén ezen útlevelet, s a nagy kétfejű madarat megbámulva rajta, azt rendőn találta, s megadta az engedélyt a letelepüléshez, de hozzá tette:

— Figyelmeztetek uram, hogy 7 óráig utal ne járj az utcán, mert ha valami bajod esik, nem leszek érette felelős; továbbá értesítek, hogy ha az esti 10 órai agyulövés után valaki udvarodra bejön, azt lelőheted, ha van mivel; végre tudatom azt is, hogy a főváros területén szesz italok főzése és árulása tilos, miért is ha ilyen üzletbe kezdenél — vagy hamis pénzt készítenél — azonnal kifoglak utasítani a városból, s hogy ezt tehessem kérek ird alá ezen okmányt.

Az előmbe terjesztett nyomtatott reversalist, olvasatlanul alá írtam, mire a rendőrfőnök sok szerencsét kívánva eltávozott.

Ezután megkezdődött a vásár! . . .

(Folytatása következik.)

Sz. 513—1891.

birói végrehajtó.

Arverési hirdetmény.

A kir. járásbiróságnak 2676—1889. sz. kiktűdése alapján közhírré tételük, hogy a brudbányai Gönczi Mártonnak, új-tordai Gazner Sámuel és nője alperesek elleni 205 forint tőke s járuléka iránti kielégítési végrehajtása tárgyában alperes az 1889. évi május hó 24-ik napján bíróilag lefoglalt és 693 frtra becsült 2 arany karperecz, 1 arany médálion 3-tól 19 tétel alatt több nemű házi butor, 16 drb hordó, 100 kilo szalonna, 1 ércz kemence, 15 öl tűzfa, 4 tele hordóban 1480 liter hóról álló ingóságaira az árverés 1891. szept. hó 11-én d. e. 9 órától estig folytatólag alperes új-tordai házához kiktűzetik, miről felek lehető tulajdoni vagy elsőbbségi igénylők, valamint a kir. pénzügyigazgatóság és venni szándékozók ezennel a törvényszerű intézkedés megtehetése s tudomásvétel végett értesítettek.

A kir. járásbiróság r. végrehajtójától.
Tordán, 1891. aug. hó 24-én.

Lukács Sándor,
birói végrehajtó.

Eladó buteliás borok!

Nagyban és kicsinyben

Van szerencsém a t. fogyasztó-közönség becses tudomására hozni, hogy

Gönczi Iózsef úr főtéri husüzletében

egy nagy borrhaktárt

rendeztem be, hol a legkitűnőbb rizling, muskotály, aranyosmelléki borok kaphatók. $\frac{2}{10}$ —1 literes üvegekben. Litere 46 kr

A legkitűnőbb borok állanak t. vevőim rendelkezésére és tömeges megrendeléseknél 2% engedmény adatik. **Viszont előrusítók kedvezményben részesülnek.** — Pinczém és borkezelésem tisztasága és pontossága által azon kellemes helyzetbe jntottam, hogy t. vevőimet várakozáson felül is ki fogom szolgálhatni.

Tisztelettel

Ferenzi Arpád.
borkereskedő.